

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ

КАРАЗІНСЬКІ ЧИТАННЯ: ЛЮДИНА. МОВА. КОМУНІКАЦІЯ

Тези доповідей
XIII наукової конференції
з міжнародною участю

7 лютого 2014 року

Частина 2
М - Я

Харків 2014

УДК81(082)
ББК81я43

Затверджено до друку рішенням Вченої ради
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
(протокол № 1 від 13 січня 2014 р.)

Організаційний комітет конференції:

В.Г. Пасинок, доктор педагогічних наук, професор (голова)
Н.А. Оніщенко, кандидат філологічних наук, доцент (заступник голови)
І.С. Шевченко, доктор філологічних наук, професор
В.О. Самохіна, доктор філологічних наук, доцент
В.П. Кривенко, кандидат філологічних наук, доцент
О.В. Ребрій, кандидат філологічних наук, доцент
М.Ю. Вороніна, кандидат філологічних наук, доцент
О.О. Чернол-Ткаченко, кандидат філологічних наук, доцент
П.Т. Гусева, кандидат філологічних наук, доцент
С.Г. Машенко, доцент
Ю.В. Кобзар, К.М. Іліколагнко (секретарі)

Адреса оргкомітету:

61022, м. Харків-22, майдан Свободи, 4,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
факультет іноземних мов, тел. (057)707-53-43

До збірника увійшли тези доповідей наукової конференції, присвяченої проблемам іноземної філології, методики викладання іноземних мов, перекладу, міжкультурної комунікації, літературознавства. Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів філологічних спеціальностей.

УДК81(082)
ББК81я43

БОН 978-966-285-050-5

© Харківський національний
університет імені В.Н. Каразіна, 2014
© І.М. Дончик, макет обкладинки, 2014

МАКРОПОЛЕ ПОРУШЕННЯ ВОЛОДІНЬ (ТКЕ8РА88)

Манокос Я.Ю. (Харьков)

На першому етапі дослідження було проведено семантичний аналіз термінів групи (*ігезразз*, *Биг%Іагу*, *сіізгасііон Биг%Іагу*, *а%ІггауІесі Биг%Іагу*, *сотегесіаі Бищіагу*, *гезІенііаІ Биг%Іагу*, *ІоузеІоШ Биг%Іагу*) та виокремлене макрополе ПОРУШЕННЯ ВОЛОДІНЬ на основі виділення в структурі значення термінів семи [eпІегіп§]. Макрополе має гіперонімічну одиницю - термін *Ігезразз* ("енігу ю аноїІег'з рюрегіу тіІоуІ гцні ог регтізсіон" [5]). Диверсифікація в межах макрополя здійснюється шляхом додавання диференційних сем [«Мі іпіепііоп: сгіте»] у ланку [асі: епІегіп§]. На цій основі в межах макрополя **ПОРУШЕННЯ ВОЛОДІНЬ** виокремлюється мікрополе *проникнення зі злочинною метою*.

Мікрополе *проникнення зі злочинною метою* репрезентоване 6 термінами, об'єднаними спільним значенням "протиправне проникнення до приміщення із наміром скоїти злочин"; інтегральними для них є семи [уііп іпіепііоп: сгіте], які додаються в ланку [асі: епІегіп§]. Мікрополе має гіперонімічну одиницю *Биг%Іагу*, аналіз дефініції якої (*Биг%Іагу - "Ше%аІенігу ініо а БуіШіц тік ініені Іо коммі а сгіте"* [2]) дозволяє представити семну структуру терміну та виділити інтегральні семи мікрополя: [асі: епІегіп§: \УІП іпіепііоп: сгіте].

Мікрополе *проникнення зі злочинною метою* є недискретним та різнорівневим, подальша диверсифікація в його межах здійснюється шляхом додавання диференційних сем [шіс-ег сігсітзіапсез] / [ріасе] у ланку [асі: «ііВ іпіепііоп: сгіте»]. У межах мікрополя *проникнення зі злочинною метою* виокремлюються два дрібніших угруповання, а саме мікрополя гіпонімічного рівня 1 (МГР 1.1. та МГР 1.2.)

МГР 1.1. гіперонімічної одиниці не має, є дискретним та однорівневим та репрезентоване термінами *сіізгасііон Биг%Іагу*, *а%ІггауІей Биг%Іагу* з інтегральною семою [шкіег сігешшіапсез]. Значення його термінів-еквонімів *сіізгасііон Биг%Іагу* ("*а Іуре о/ Бищіагу м>Іеге іНе 'теіІосІ о/енігу' із Бу Іеіск*" [4]) та *а%ІггауІей Биг%Іагу* ("*ану Биг%Іагу ... тіН/іггагт ог ітііаііон о/іггагт*" [4]) формуються за допомогою додавання сем [ізіп§ піск] / [шіп§ №сароп] у ланку [асі: епІегіп§: \УІВ іпіепііоп: сгіте: ітдег сігсітзіапсез].

МГР 1.2. також гіперонімічної ОДИНИЦІ не має, є дискретним та однорівневим та репрезентоване термінами *сотегесіаі Биг%Іагу*, *гезісіенііаі Биг%Іагу*, *пошеноШ Биг%Іагу* з інтегральною семою [ріасе]. Значення його термінів-еквонімів утворене за допомогою додавання

модифікації в межах середньої зони можна вважати маркерам актуалізації висловлювання відмови на середньому рівні емоційно-прагматичного потенціалу.

Література

1. Калита А.А. Критерий уровня актуализации эмоционально-прагматического потенциала высказывания / А.А. Калита, Л.И. Тараненко // *Наукові записки*. - Вип. 105 (1). - Серія: Філологічні науки (мовознав і во) У 2 ч. - Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. - С. 476-ІХІ
2. Сокирська О.С. Статус, ознаки та особливості функціонування висловлювань відмови в англійському діалогічному мовленні / О.С. Сокирська // *Мова і культура (Науковий журнал)*. - К.: Видав, дім Д. Бурого. - 2012. - Вип. 15. -Т. VII (161). - С. 214-222.

КОНТЕКСТ КОМУНІКАЦІЇ ЯК СКЛАДОВА КОМУНІКАТИВНОГО ПРОЦЕСУ

Соколова І. В. (Суми)

Сучасне суспільство висуває нові вимоги до вивчення процесу комунікації, що спричиняє зміщення дослідницьких акцентів з міжособистісної комунікації на масову та міжкультурну комунікації, з функціональних ознак об'єктів дослідження на їх системно-діяльнісні характеристики, все більше заглиблюючись у дослідження ролі та місця індивідуума у процесі комунікації

Мовна комунікація є складною інформаційно-знаковою системою у якій взаємодіють індивідуальні, національні, інтернаціональні мовні компоненти. В більш широкому сенсі комунікація визначається як обмін значеннями або інформацією між індивідами засобами спільносистемних символів або коду.

Сучасне мовознавство визначає мовну (вербальну) комунікацію як створення, обмін та інтерпретація повідомлень комунікантами за допомогою мови як коду та позамовних кодів із метою досягнення змін у поведінці чи свідомості адресата, необхідних для спільної діяльності. Комунікативний процес, в свою чергу, визначається як форма об'єктивної вербальної комунікації, за якої комуніканти вступають у вербальний контакт засобами мовного та позамовних кодів з приводу референта, продукуючи та інтерпретуючи дискурс згідно з комунікативними інтенціями та з урахуванням контексту, використовуючи певні комунікативні стратегії і тактики для досягнення комунікативних цілей [2, с. 31].

Отже, комунікативний процес як складний соціолінгвістичний комплекс утворюють: 1) комуніканти; 2) вербальний контакт; 3) вербальний код, організований у формі повідомлення з урахуванням контексту; 4) комунікативні стратегії й тактики; 5) невербальні коди.

Важливим елементом комунікативного процесу є контекст комунікації. Контекст є окремим елементом мовного аспекту дискурсу, який трактується як "мисленнево-комунікативна діяльність, що є сукупністю процесу та результату та включає екстарлінгвальний і суто лінгвальний процеси" [3, с. 70]. У нашому дослідженні використовується поняття прагматичного контексту, яке услід за Т.А. Ван Дейком трактується як теоретична і когнітивна абстракція різноманітних ситуацій (фізико-біологічних, психологічних, соціальних, особистісних і т.і.), що має вплив на реалізацію ілюктивної сили висловлення [1, с. 19].

Прагматичний контекст - це специфічні умови, що оточують мовленнєву ситуацію, і які можуть вплинути на процес реалізації мовленнєвого акту як позитивно, так і негативно. До елементів прагматичного контексту ми відносимо: 1) інтелектуальний рівень адресата; 2) психологічний стан адресата; 3) умови фактичного існування дискурсу; 4) кількісно-якісні характеристики існуючих перешкод.

В процесі дослідження дискурсів масової комунікації, а саме рекламного дискурсу, важливими елементами контексту комунікації виступають умови фактичного існування дискурсу. Слід враховувати, чи надрукований рекламний текст у каталозі поруч з іншими рекламними текстами, на окремій сторінці, на рекламній дошці/плакаті / стенді, звучить по радіо, існує у вигляді телевізійного рекламного ролику і т.і. Серед кількісно-якісних характеристик перешкод для аналізу рекламного дискурсу важливе значення мають брак часу, неухважність, іншомовна реклама і т.і.

Прагматичний контекст має бути врахований у процесі створення рекламного тексту. Продавцю, на відміну від реципієнта, завжди має змогу вибирати контекст комунікації та контролювати метакомунікативні процеси з метою досягнення максимального прагматичного ефекту реклами.

Література

1. Дейк Т.А. ван. Язык. Познание. Коммуникация / Т.А. ван Дейк; пер. с англ. - М.: Прогресс, 1989. - 321 с.
2. Семенюк О.А. Основи теорії мовної комунікації / Семенюк О.А., Парашук В.Ю. - К.: Академія, 2010. - 240 с.
3. Шевченко И.С. Историческая динамика прагматики предложения: английское вопросительное предложение 16-20 вв. / И.С. Шевченко. - Харьков: Константа, 1998. - 168 с.

Сокирська О.С. ІНТОНАЦІЙНІ МОДЕЛІ ВИСЛОВЛЕНЬ ВІДМОВИ, АКТУАЛІЗОВАНИХ ІЗ СЕРЕДНІМ ЕМОЦІЙНО- ПРАГМАТИЧНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ.....ПО	Сіулина Е.В. АЛЬТЕРНАЦІЯ ЛИНГВІСТИЧЕСКИХ КОДОВ В КОММУНИКАЦИИ.....123
Соколова І.В. КОНТЕКСТ КОМУНІКАЦІЇ ЯК СКЛАДОВА КОМУНІКАТИВНОГО ПРОЦЕСУ.....112	Тараненко Л.І. МОДЕЛЮВАННЯ КОГНІТИВНО-КРЕАТИВНОГО МЕХАНІЗМУ ДЕКОДУВАННЯ ЗАГАДКИ.....125
Солощук Л.В. РОЛЬ НЕВЕРБАЛЬНИХ КОМПОНЕНТІВ КОМУНІКАЦІЇ У РЕАЛІЗАЦІЇ КОНФРОНТАЦІЙНИХ НАМІРІВ У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ РОДИННОМУ ДИСКУРСІ.....114	Тарасенко І.В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК УСНОГО МОВЛЕННЯ.....127
Сопилук Н.М. ЕКСПЛІКАТИВНА ФУНКЦІЯ ДОДАВАНЬ У ПРОЦЕСІ МІЖМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ.....115	Тарасюк І.В. КОНТРАСТИВНИЙ АСПЕКТ ФЕНОМЕНУ ГРИ У ФРАНЦУЗЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРАХ 128
Старостенко Т.Н. "ТОТАКАИГА^иАОЕ"ДЖ.РР. МАРТИНА НАМАТЕРИАЛЕСАГИ"А80ЖЮРИСЕАШРИЯЕ".....117	Терехова Д.І. ПСИХОЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ АСОЦІАТИВНИХ ПОЛІВ СТИМУЛУ СЛАВА В УКРАЇНСЬКІЙ, РОСІЙСЬКІЙ ТА БІЛОРУСЬКІЙ МОВАХ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПРОВЕДЕННЯ ВІЛЬНОГО ТА СПРЯМОВАНОГО АСОЦІАТИВНИХ ЕКСПЕРИМЕНТІВ.....130
Старух В.О. МОВНЕ ВИРАЖЕННЯ ПРИМУСУ В УКРАЇНСЬКІЙ КОМУНІКАТИВНІЙ КУЛЬТУРІ ВІЙСЬКОВИХ ТА ЦИВІЛЬНИХ.....118	Теряник Ж.В. КОНЦЕПТУАЛЬНА МЕТАФОРА В АМЕРИКАНСЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ : ТЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ—132
Стефурак О.В. МОНОСЕМІЯ ПРИЙМЕННИКІВ У КОНТЕКСТІ ПОШУКУ ЇХ ІНВАРІАНТНОГО ЗНАЧЕННЯ.....120	Тимошенко Т.М. ЛЕКСИКО-ГРАММАТИЧЕСКИЕ ОККАЗИОНАЛИЗМЫ СОЗНАЧЕНИЕМКАЧЕСТВЕННОЙОЦЕНКИ.....134
Стрельцова В.Ю. О ПУТЯХ ФОРМИРОВАНИЯ ИНОЯЗЫЧНОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНО НАПРАВЛЕННОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ НЕЯЗЬЖОВЬК СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ.....122	Тіліга А.Ю. ХУДОЖНЯ ФАНТАСТИЧНА КАРТИНА СВІТУ ЯК ОБ'ЄКТ ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....135
	Ткаля І. А., Черкашина Н.І. ПРОСТІР ВЕЛИЧЕЗНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ.....137